

För bibliotek och förskolor:

Give me five – barn, böcker, berättelser

Give me five är ett bok- och berättarprojekt i Världen och Västerbotten med femåringar i fokus. Tillsammans gör barn, bibliotekarier, pedagoger och andra vuxna i barnets närhet en upptäcktsresa i bilderbokens värld och låter äventyr, lärande och livskänsla blomstra. I den här foldern delar vi med oss av våra erfarenheter och de skatter vi hittat längs vägen.

För femåringar och deras vuxna

Fem fingrar, fem sinnen. Fem år! Ett helt äventyr ligger framför oss, en upptäcktsresa att göra tillsammans. Projektet Give me five öppnar dörren dit – till bilderbokens magiska värld.

I projektet Give me five får femåringar i Västerbottens län och deras vuxna uppleva spännande, utmanande, roliga, läskiga och nydanande bilderböcker. Böcker som skildrar barns inre och yttre världar – och som därför berör. Barnen utvecklar sina förmågor och många uttrycksätt genom en skapande arbetsmetod där deras kreativitet och funderingar visar vägen. Det är viktigt att barnens röster hörs! Hur blir de delaktiga? Hur tar vi till vara barnens tankar och idéer?

Kompetens från förskola och bibliotek möts i arbetet med barnen och böckerna. Målet är att barn och vuxna tillsammans får söka och finna ”de magiska ögonblick då konsten gör så att man skälver inombords” och ”det ögonblick då allt stämmer” (Citat Ulla Rhedin respektive Birgitta Holm).

Med det här dokumentet vill vi dela med oss av våra erfarenheter från projektet som pågår från hösten 2010 till våren 2014. Vi hoppas att ni får inspiration till ert eget arbete – kanske känner ni igen er, kanske får ni nya idéer. Ni kan även läsa om projektet på Give me fives blogg, www.gemigfem.wordpress.com. Metodutvecklingen inom Give me five beskrivs av Ulla Wiklund i skriften *En bok, många världar* som produceras av Länsbiblioteket i Västerbotten under våren 2014.

Bilderbokens unika funktion som konstnärlig, inspirerande och livskvalitetshöjande upplevelse och pedagogiskt redskap är central i projektet. Att undersöka den tillsammans – barn, pedagoger och bibliotekarier – ger så mycket av det vi människor verkligen behöver: energi, kreativitet, känslor, tankar, samtal, kunskap, sammanhang, gemenskap och ett alldeles eget mentalt rum. För som Lennart Hellsing skriver i *Tankar om barnlitteraturen* (1963) är en av barnlitteraturens uppgifter att ”aktivera själva livskänslan”. Kulturupplevelser kan verkligen vara livsviktiga!

Fem förutsättningar för vår bilderbokspedagogik

1. Bilderboken som konstverk

Vilka bilderböcker passar att arbeta med i förskolan? Finns det egentligen några givna svar på det, eller begränsas vi av våra föreställningar och vanor? I *Give me five* har såväl barn som pedagoger uppmuntrats att arbeta med angelägna bilderböcker av hög konstnärlig kvalitet, och ofta andra böcker än de självklara valen. Kanske tycker man inte ens om boken när man börjar? Att vrida och vända på samma bok tillsammans med andra ger nya synsätt. En bilderbok är en rik källa att ösa ur, så det finns alltid något nytt att upptäcka. Ett konstverk som kan användas för att undersöka både sin egen värld och andras världar. Genom att samma bok står i centrum under längre tid, fokuserar projektet på djupet i upplevelsen snarare än mängden böcker. På så sätt ger text och bild samtidigt både konstnärliga upplevelser och lärande, inspirerar till eget skapande, väcker tankar och utmanar fantasin. Ja, själva livskänslan aktiveras.

2. Barnen som utgångspunkt

Vad tänker barnen om boken som de får möta? Vad hakar tag i deras egna erfarenheter? Vad blir de nyfikna på, vad fastnar hos dem och vad behöver de för att gå vidare? Ett nyfiket förhållningssätt gör att de vuxna hela tiden tränar på att ställa frågor och att lyssna aktivt på barnen. Med upptäckarlusten i centrum blir arbetet en gemensam resa, där barn och vuxna tillsammans undersöker bokens värld och lär av varandra. Barnens tankar är centrala i *Give me five* och flera förskolor har gjort inventeringar av hur barnen vill arbeta med boken innan arbetet satt igång. Arbetsmetoderna anpassas sedan efter barngruppernas storlek och sammansättning, och i vissa förskolor deltar hela 1-5 årsgruppen. Det skapande arbetssättet gör också att barnen utvecklar många olika uttrycksätt och upptäcker nya möjligheter att formulera sig. Längs vägen formas fler tankar och idéer som lyhörda pedagoger och bibliotekarier kan fånga upp. När de vuxna vågar lämna kontrollen och släppa fram barnens idéer, vittnar många om hur arbetet ger energi istället för att trötta. Barnens kloka funderingar driver arbetet framåt. Samtidigt arbetar förskolan i enlighet med läroplanens formuleringar om barns delaktighet.

3. Skapande som pedagogisk metod

Med fem sinnen och handens fem fingrar utforskar vi bilderboken och det egna skapandet väcker dess innehåll till liv. Måla, klä ut sig, sjunga, ramsa, räkna, rita, dramatisera, återberätta, dansa, göra studiebesök, klippa collage och bygga modeller – det finns så många, många fler sätt att närma sig en bok än att läsa den. Boken kan vara en värld att stiga in i där nya tankar uppstår och barnen får tid att reflektera på djupet. Samtidigt förverkligas många av målen i förskolans läroplan. Exempelvis utvecklar barnen språk och kommunikation, förmåga att formulera sig, reflektera, lyssna och skapa, intresse för text och bild, men även identitet, självständighet, tillit till sin förmåga, att kunna fungera enskilt och i grupp liksom förmågan att leva sig in i andra människors situation. Genom valet av bok och ett

medvetet arbetssätt kan många fler mål täckas in i arbetet. Pedagoger och bibliotekarier får inspiration till nya, kreativa sätt att levandegöra bilderböcker genom projektets blogg, fortbildningar, workshops, arbetshandledningar och inte minst genom barnens idéer och tankar.

4. Biblioteket som resurs

Inom ramen för Give me five har förskolans och bibliotekets personal fått bättre insyn i varandras verksamheter. Ja, mer än så – de har delat sina världar och upptäckt stora likheter i sina respektive uppdrag. De träffas i arbetsgrupper för planering, tankeutbyte och diskussioner som berikar båda parter, och kan mötas i arbetet med bilderböckerna och barnen. Barnbibliotekariernas kunskap och erfarenhet av att läsa och arbeta med bilderböcker är guld värd i valet av bilderböcker. Upptäcktsresan i boken börjar med att barn och pedagoger bjuds till biblioteket för en gemensam inspirerande läsoplevelse. Därefter varierar bibliotekens roll utifrån varje kommuns förutsättningar, antalet förskolor i upptagningsområdet osv. Några exempel är regelbundna träffar med barn och pedagoger, gemensam fortbildning för förskolans och bibliotekets personal, workshops där barnen och de vuxna skapar utifrån boken, besök av bibliotekspersonal på förskolorna samt arrangemang som träffar med författare och illustratörer, utställningar och sagofester. För barnen blir biblioteket en självklar och välbekant plats, ett yttre och inre rum för böcker och läsning.

5. Möten som möjlighet

I goda möten uppstår något nytt! Give me five har givit förutsättningar för många givande möten. De olika kompetenserna i förskola och på bibliotek har berikat varandra, och fått möta barnens funderingar om liv och litteratur. Barn och pedagoger har mött bilderboken som konstnärligt verk och lärt känna nya konstnärskap i text och bild. Att träffa de människor – författare och illustratörer – som har gjort boken kan vara en svindlande viktig upplevelse och göra avtryck för livet. I fortbildningar och workshops har alla som arbetat med projektet fått träffa bilderbokskännare, kulturpedagoger, illustratörer, författare och förlag, och tagit del av nya tankar om vad bilderböcker kan vara och hur de kan föras in i ett pedagogiskt sammanhang utan att tappa sin konstnärliga styrka. När olika yrkesgrupper får mötas på så sätt, blir den egna yrkesrollen tydligare för alla inblandade – det sker en professionalisering. För ett sätt att utvecklas som människa är ju att möta oliksinnade. Och inte minst ger litteraturen oss en unik möjlighet att möta både oss själva och det som är gemensamt för alla människor – kulturens, fantasins och skapandets magiska kraft.

Bilderböcker

Under projektets första år arbetade olika kommuner med olika bilderböcker, som till exempel:

- *Apan och jag* av Eva Lindström
- *Astons stenar* av Lotta Geffenblad
- *Filippa Fants fantastiska fickor* av Quentin Blake, med svensk text av Måns Gahrton
- *Makwelane och krokodilen* av Maria Hendriks och Piet Grobler, med svensk text av Ulla Forsén
- *Monsterböckerna* av Kalle Güettler, Rakel Helmsdal och Áslaug Jónsdóttir
- *När Åkes mamma glömde bort* av Pija Lindenbaum

Fler exempel finns på Give me fives blogg, www.gemigfem.wordpress.com.

Emblas universum

Läsåret 2013-2014 avslutas projektet med att alla barn som deltar i Västerbottens län arbetar med samma bok: *Emblas universum* av Majken Pollack (text) och Sara Lundberg (bild). Den inleds med att huvudpersonen Embla bygger en rymdraket. Lillasyster Anna vill också vara med, men hon får inte säga Embla. "Absolut inte!" Mamma försöker medla, men Embla tycker inte att hon förstår. "Jag är hela universum och Anna får inte plats." Till slut får både mamma och Anna konstatera att Embla vill leka ensam. Men när de försvinner ut i köket för att laga mat, blir det plötsligt väldigt tyst och tomt i Emblas universum. Kanske kan Anna vara en liten, oupptäckt stjärna trots allt?

Till arbetet med *Emblas universum* kan pedagoger och bibliotekarier hämta inspiration från en arbetshandledning som finns att ladda ner gratis från Alvina förlags hemsida, www.alvinaforlag.se. En workshop hölls också där förläggaren Kristina Hoas berättade om bokens tillkomst och förmedlade fler idéer om hur man kan arbeta med boken i en barngrupp.

De femåringar som lärt känna Embla i Give me five var även hedersgäster när en ny bok om Embla, *Embla mitt i kosmos*, hälsades välkommen med en släppfest i Umeå under Kulturhuvudstadsåret 2014.

Give me five-bloggen

På Give me five-projektets blogg berättar pedagoger och bibliotekarier om hur de har arbetat med böckerna. Här finns många idéer om bilderböcker att arbeta med, hur de kan presenteras för barnen och olika sätt att undersöka dem genom eget skapande. Till flera av böckerna finns även arbetshandlingar.

www.gemigfem.wordpress.com

Mer om projektet

Kontakta gärna Gunilla Brinck på Länsbiblioteket i Västerbotten om ni vill veta mer om projektet:

Gunilla Brinck
Bibliotekskonsulent
Länsbiblioteket i Västerbotten
901 78 Umeå
gunilla.brinck@regionvasterbotten.se
Mobil: 070-327 67 77

Mer om *Emblas universum* och arbetshandledningen

Läs mer om Emblas universum, författaren Majken Pollack, illustratören Sara Lundberg och arbetshandledningen till boken på Alvina förlags hemsida, www.alvinaforlag.se. Där finns också arbetshandledningar till andra böcker. För mer information kontakta Kristina Hoas, info@alvinaforlag.se.

Give me five är ett läsfrämjande projekt som genomförts med stöd från medverkande kommuner i Västerbottens län, Länsbiblioteket i Västerbotten, Region Västerbotten och Kulturrådet.

Följande kommuner i Västerbottens län har deltagit i projektet: Bjurholm, Dorotea, Lycksele, Malå, Norsjö, Nordmaling, Robertfors, Skellefteå, Storuman, Umeå, Vilhelmina och Åsele

© Alvina förlag och Länsbiblioteket i Västerbotten 2014